

УДК 378.4.147:78.071.2].091.33-027.22:785  
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/85-3-47>

**Катерина ЦИМБАЛ,**  
orcid.org/0000-0002-0196-3170  
старший викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності  
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка  
(Київ, Україна) k.tsymbal@kubg.edu.ua

**Сергій ЦИМБАЛ,**  
orcid.org/0009-0004-9581-7431  
старший викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності  
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка  
(Київ, Україна) s.tsymbal@kubg.edu.ua

## ОРКЕСТРОВЕ ТА АНСАМБЛЕВЕ ВИКОНАВСТВО ЯК ЗАСІБ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА-ІНСТРУМЕНТАЛІСТА

У статті науково обґрунтовано значення оркестрового та ансамблевого виконавства у фаховій підготовці студентів-інструменталістів у класичному університеті. Проаналізовано мистецтвознавчі та науково-педагогічні праці вітчизняних і зарубіжних учених та митців. Визначено специфіку колективної музичної творчості у навчальних студентських оркестрах та ансамблях. Охарактеризовано оркестрове та ансамблеве виконавство як види колективної музичної творчості, які ґрунтуються на: технічній майстерності та ансамблевих уміннях учасників інструментального колективу; фаховій компетентності та організаційній спроможності керівника-диригента; творчій співпраці керівника й колективу у високохудожньому та технічно довершеному виконанні музичного твору. Констатовано, що заняття з оркестрово-ансамблевих дисциплін мають професійно-орієнтоване спрямування та ґрунтуються на навичках колективної творчості, які неможливо сформувати на індивідуальних заняттях з фаху. Аргументовано, що фахова підготовка студентів університету засобами оркестрового й ансамблевого виконавства забезпечує: виконавський розвиток та вдосконалення ансамблевих умінь в активній освітній та концертній діяльності; формування навичок творчої комунікації у процесі спільного музикування; опанування методів роботи з музично-інструментальним колективом; формування й розвиток професійно-особистісних якостей і здібностей; набуття досвіду музично-сценічної діяльності. Доведено взаємозв'язок та взаємообумовленість навчального і професійного, музично-творчого й організаційного, індивідуального й колективного, раціонального і спонтанного у практиці оркестрового та ансамблевого виконавства. Визначено методи (аналітичні, ілюстративні, музично-слухові, імпровізаційні) та чинники ефективності фахової підготовки студентів у навчальних оркестрах і ансамблях. Окреслено фахові компетентності керівника навчального музично-інструментального колективу, наявність яких забезпечує успішне формування у студентів навичок оркестрового та ансамблевого виконавства.

**Ключові слова:** студент-інструменталіст, оркестрове та ансамблеве виконавство, фахова підготовка, університетська освіта, оркестровий клас, ансамблевий клас, концертно-виконавська практика.

**Kateryna TSYMBAL,**  
orcid.org/0000-0002-0196-3170  
Senior Lecturer at the Department of Instrumental and Performing Arts  
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University  
(Kyiv, Ukraine) k.tsymbal@kubg.edu.ua

**Serhii TSYMBAL,**  
orcid.org/0009-0004-9581-7431  
Senior Lecturer at the Department of Instrumental and Performing Arts  
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University  
(Kyiv, Ukraine) s.tsymbal@kubg.edu.ua

## ORCHESTRAL AND ENSEMBLE PERFORMANCE AS A MEANS OF PROFESSIONAL TRAINING OF INSTRUMENTAL STUDENTS

The article scientifically substantiates the importance of orchestral and ensemble performance in the professional training of instrumental students at a classical university. The article analyzes art historical, scientific and pedagogical

*works of domestic and foreign scholars and artists. The specifics of collective musical creativity in educational student orchestras and ensembles are determined. The orchestral and ensemble performance are characterized as types of collective musical creativity based on: technical skills and ensemble skills of the members of the instrumental group; professional competence and organizational capacity of the conductor; creative cooperation of the leader and the group in a highly artistic and technically perfect performance of a musical work. It is stated that classes in orchestral and ensemble disciplines are professionally oriented and are based on collective creativity skills that cannot be formed in individual classes in the specialty. It is argued that the professional training of university students by means of orchestral and ensemble performance provides: performance development and improvement of ensemble skills in active educational and concert activities; formation of creative communication skills in the process of joint music making; mastering the methods of working with a musical and instrumental group; formation and development of professional and personal qualities and abilities; gaining experience in musical and stage activities. The interconnection and interdependence of educational and professional, musical-creative and organizational, individual and collective, rational and spontaneous in the practice of orchestral and ensemble performance is proved. The methods (analytical, illustrative, musical and auditory, improvisational) and factors of effectiveness of students' professional training in educational orchestras and ensembles are determined. The professional competencies of the head of the educational musical-instrumental group, the presence of which ensures the successful formation of students' skills in orchestral and ensemble performance, are outlined.*

**Key words:** student instrumentalist, orchestral and ensemble performance, professional training, university education, orchestral class, ensemble class, concert and performance practice.

**Постановка проблеми.** Розвиток оркестрового та ансамблевого виконавства в Україні великою мірою залежить від якості фахової підготовки майбутніх інструменталістів та оркестрових диригентів у вітчизняних закладах вищої освіти (музичних академіях, класичних і педагогічних університетах, інститутах культури і мистецтв). Тому великого значення у формуванні виконавської майстерності студентів-інструменталістів набувають оркестровий та ансамблевий класи, на заняттях з яких студенти мають змогу опанувати навички колективної гри та спілкування у творчому колективі, удосконалити власні інструментально-виконавські уміння, засвоїти методи керівництва музично-інструментальним колективом, поповнити свій репертуар творами симфонічної, камерної, естрадної та джазової музики, набутти досвіду репетиційної та концертно-виконавської діяльності.

Фахова підготовка виконавців на оркестрових інструментах у класичному університеті має свою специфіку, а її вдосконалення потребує упровадження ефективних методів навчання студентів та раціональної організації освітнього процесу у класах оркестрово-ансамблевих дисциплін.

Увага науковців до цієї проблеми свідчить про її *актуальність* та потребу в подальших теоретико-методичних розробках щодо формування у студентів університету досвіду колективно-інструментального виконавства.

**Аналіз досліджень.** Різні аспекти оркестрового й ансамблевого виконавства та методи викладання оркестрово-ансамблевих дисциплін в університетах висвітлено у мистецтвознавчих та науково-педагогічних працях. Вітчизняними й зарубіжними вченими досліджено: мистецтвознавчі основи камерно-оркестрового та ансамб-

левого виконавства (І. Польська); теоретичний, методичний та естетичний аспекти ансамблевого виконавства (І. Бермес, В. Олешко, Т. Олешко, О. Шумська); педагогічні умови становлення творчого потенціалу майбутніх музикантів-виконавців в оркестровому класі (В. Воєводін); формування виконавської майстерності студентів музично-педагогічної спеціальності в оркестровому класі (В. Федоришин); методи роботи з естрадним оркестром (М. Филипчук); зміст фахової підготовки студентів університету в оркестровому й ансамблевому класах (Ж. Карташова, І. Левицька, М. Малахова, О. Новська, Т. Пляченко, В. Охманик та інші); музикознавчий аспект ансамблевого та оркестрового виконавства у контексті творчої та соціальної практики (Т.К. Ramnarine); соціокультурне та педагогічне значення молодіжних оркестрів (М. Kartomi) тощо.

Означені дослідження складають підґрунтя для розроблення ефективних форм і методів оркестрово-ансамблевої підготовки студентів-інструменталістів в університеті, що й обумовило завдання нашого наукового пошуку.

**Мета статті** – науково обґрунтувати значення оркестрового й ансамблевого виконавства у фаховій підготовці студентів-інструменталістів у класичному університеті; визначити ефективні методи та чинники фахової підготовки студентів у навчальних оркестрах і ансамблях.

**Виклад основного матеріалу.** Оркестрове та ансамблеве виконавство є видами колективної музичної творчості, що ґрунтуються на технічній майстерності інструменталістів (учасників музичного колективу) та фаховій компетентності й організаційній спроможності керівника-диригента, їх творчій співпраці у досягненні спільної мети – високохудожнього втілення авторського

задуму музичного твору та його технічно довершеного сценічного виконання.

Вітчизняні науковці стверджують, що: «колективне виконавство було і залишається своєрідним флагманом мистецтва гри на музичних інструментах, яскравим виразником споконвічних національних традицій, ефективним засобом естетичного, духовного й морального виховання молоді» (Шумська, Олешко, 2020: 6); оркестрове (колективне) виконавство можна розглядати як модель макроансамблю (Польська, 2020), а ансамблеве музикування – «як унікальне за своїми комунікативними якостями художньо-освітнє середовище, платформу для музично-творчого розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва» (Новська, Левицька, 2021: 65), як одну із «вищих форм творчого спілкування виконавців, одну із найцікавіших і, водночас, найбільш складних форм музичного виконавства, що володіє невичерпним багатством засобів виразності» (Бермес, 2024: 187).

Зарубіжні науковці і митці трактують оркестрове виконавство як творчу, політичну і соціальну практику, розглядаючи оркестри в соціально-історичному, економічному та міжкультурному контекстах, наголошуючи на глобальних та історичних зв'язках між музичними традиціями різних етносів (Global Perspectives on Orchestras, 2018). Дослідники молодіжних оркестрів акцентують увагу на соціальній функції, культурному значенні та педагогічній цінності колективної музичної творчості молодих виконавців (Kartomi, 2012), а також наголошують на важливості творчої дисципліни і командної музичної роботи у кар'єрному зростанні молодих виконавців (Why School Students, 2024).

Дослідження ролі оркестрового й ансамблевого виконавства студентів спеціальності «Інструментальне виконавство (оркестрові струнні, народні, духові та ударні інструменти)» ми здійснюємо з урахуванням особливостей організації освітнього процесу у класах оркестрово-ансамблевих дисциплін та завдань фахової підготовки студентів-інструменталістів у класичному університеті.

Освітня діяльність студентів-інструменталістів в університеті має прикладний характер та передбачає ознайомлення із класичними та сучасними підходами до інструментального виконавства, різноманітними формами ансамблевого музикування в контексті їх становлення й розвитку, акустичними та цифровими музичними інструментами, інформаційно-комунікаційними технологіями в галузі інструментального виконавства (Освітньо-професійна програма, 2021: 6).

Навчання студентів-виконавців на оркестрових інструментах охоплює такий широкий спектр компетентностей, оскільки орієнтоване на подальшу професійну діяльність випускників університету у: державних та комерційних закладах, концертних організаціях, ансамблях, оркестрах; у закладах початкової, базової та середньої спеціалізованої музичної освіти (дитячих музичних школах, школах мистецтв); закладах середньої освіти; у закладах позашкільної освіти (будинках культури, будинках дитячої та юнацької творчості) тощо. Бакалаври музичного мистецтва цієї спеціалізації можуть працювати артистами ансамблів та оркестрів, солістами-інструменталістами, викладачами інструментально-виконавських дисциплін та керівниками навчальних оркестрів і ансамблів (Освітньо-професійна програма, 2021: 7).

Відтак, оркестрово-ансамблева підготовка є невід'ємною складовою фахового навчання студентів-інструменталістів в університеті, а заняття з оркестрового класу та інструментального ансамблю мають професійно-орієнтоване спрямування та ґрунтуються на колективній творчості, навички якої неможливо опанувати на індивідуальних заняттях з фаху.

Удосконалення фахової підготовки студентів засобами оркестрового виконавства передбачає вивчення напрацьованого у цій сфері науково-теоретичного і практичного досвіду.

У дослідженні В. Федоришина запропоновано методику формування виконавської майстерності студентів університету в оркестровому класі, що ґрунтується на: а) забезпеченні творчої взаємодії керівника оркестрового колективу і його учасників, з одного боку, та взаємодії оркестрантів між собою, з іншого боку; б) спонуканні оркестрантів до спільного вирішення художніх проблем, орієнтації студентів на досягнення єдності між усвідомленням змісту музичного твору і застосуванням засобів його виконавської інтерпретації. На думку автора, дотримання цих засадах колективного музикування уможливило продуктивний виконавський розвиток кожного студента, а також активізує становлення виконавської самостійності та індивідуального педагогічного стилю студентів (Федоришин, 2002).

Визначені науковцем положення є актуальними для розуміння студентами ролі оркестрового виконавства у загальному процесі їх фахової підготовки в університеті. Студентський оркестр вищого закладу освіти є не тільки навчальним, але й концертним колективом, у складі якого студенти опановують навички колективно-інструментального виконавства, основи керівництва музично-

інструментальним колективом, методи роботи над оркестровими й ансамблевими творами різної форми, набувають досвіду музично-сценічної діяльності у процесі концертно-виконавської практики, реалізуючи знання й навички, здобуті на заняттях зі спеціального інструмента, фахових методик, оркестрового диригування, читання оркестрових партитур та інструментування.

Педагогічне та соціальне значення навчального оркестру у становленні творчого потенціалу майбутніх музикантів-виконавців обґрунтовано в наукових працях В. Воеводіна. Автором доведено, що: навчальний оркестровий колектив має широкі виховні можливості, які реалізуються через колективну співпрацю його учасників; студентський оркестр акумулює основні риси й вимоги суспільного життя, вводить майбутніх музикантів-виконавців у систему суспільних відносин і накопичення ними досвіду цих відносин; оркестровий колектив наділяє знаннями й навичками професійної і соціальної діяльності (суспільної, педагогічної, художньо-творчої, концертно-виконавської), розвиває особисті та суспільні інтереси, пов'язує особистість музиканта-виконавця із суспільством через універсальність відносин, застосованих у професійній і суспільних ситуаціях; створює гармонійну єдність між особистою і суспільною оцінкою; наділяє студентів соціальною активністю, внутрішньою і зовнішньою культурою (Воеводін, 2007: 193–194).

Навчальний оркестр у системі університетської освіти науковці розглядають як творчу лабораторію, у якій студенти мають змогу: вивчати специфіку оркестрово-ансамблевого виконавства; розвивати творчі здібності та індивідуальні інструментально-виконавські навички; опанувати фахові знання й уміння, необхідні для оркестрово-ансамблевої діяльності (педагогічної, виконавської); набути мінімальний досвід роботи з оркестром/ансамблем (Пляченко, 2010: 28–29).

В умовах університетської освіти доцільним є створення камерних оркестрів, невеликих за складом та більш мобільних (у порівнянні із симфонічними), в яких удосконалюють свою інструментальну майстерність студенти, що навчаються у класах струнно-смичкових, духових та ударних інструментів.

Освітні завдання студентських камерних оркестрів визначено у навчальних програмах, це: ознайомлення студентів зі специфікою камерно-оркестрового та ансамблевого виконавства; опанування студентами навичок оркестрової (ансамблевої) гри у процесі вивчення кращих зразків вітчизняної та зарубіжної класичної, народної і сучасної музики; подальший розвиток музичних

здібностей та індивідуальних інструментально-виконавських умінь студентів; вивчення широкого кола камерно-оркестрової та ансамблевої літератури засобом ескізної форми роботи над творами; формування й розвиток навичок диригентсько-оркестрової творчості (моделювання професійної діяльності керівника оркестру або ансамблю); розвиток артистизму та формування сценічної культури студентів (Оркестровий клас, 2006: 4).

Засвоєння студентами-інструменталістами базових понять у сфері оркестрового виконавства слід починати з перших занять першокурсників у навчальному оркестрі, надаючи їм інформацію щодо: 1) виконавського складу навчального оркестру та правил розміщення оркестрових груп на сцені; 2) ролі диригента, концертмейстера оркестру, концертмейстерів оркестрових груп; 3) основних елементів оркестрового твору (тема, підголоски, педаль, бас тощо), які виконуються усім оркестром та окремими партіями; 4) засвоєння правил колективно-інструментального виконавства (здатність чути інших виконавців, відчуття партнера зі своєї оркестрової групи, контроль за якістю виконання своєї оркестрової партії в ансамблі з іншими учасниками оркестру); 5) розуміння диригентських жестів та здатності миттєво реагувати на них.

Формування у студентів навичок оркестрового виконавства здійснюється у процесі вивчення музичних творів великої форми, оркестрових п'єс, обробок та аранжувань народного музичного матеріалу, творів сучасної естрадної та джазової музики. При цьому важливо акцентувати увагу студентів на досягненні мелодичного і ритмічного ансамблю, застосуванні однакової аплікатури, штрихів, динаміки, артикуляції, агогіки тощо, оскільки ці ансамблеві навички є необхідними в опануванні техніки оркестрового виконавства, а кожна оркестрова група у виконавському аспекті є ансамблем, який виконує в унісон або *divisi* окрему партію оркестрової партитури.

Взаємовплив навичок оркестрового й ансамблевого виконавства виявляється як в аудиторній, так і в *самостійній роботі студентів* над своєю оркестровою партією, коли оркестранти: відпрацьовують точне інтонаційне відтворення своєї партії; здійснюють роботу над окремими складними для виконання уривками та над усією партією з іншими виконавцями цієї оркестрової групи (дотримуючись метроритмічного ансамблю й тембрової однорідності звучання); грають свою партію з виконавцями інших оркестрових груп (дуетами, тріо, квартетами тощо).

Відтак, оркестрове виконавство ґрунтується на доброму володінні музичним інструментом

та ансамблевих навичках виконавців, а поняття «оркестрове виконавство» та «ансамбль» є взаємопов'язаними.

На цьому акцентують увагу керівники навчальних оркестрів у своїх дослідженнях. В. Воеводін визначає ансамбль як невелику групу музикантів, що грають разом, тобто музикують; технологічно узгоджену групу виконавців (виокремлених із основного складу оркестрового колективу) або постійно діючий художній колектив з незначною кількістю виконавців, які займаються концертною діяльністю. Автор зазначає, що «окремий аспект у визначенні цього поняття набуває якісної характеристики. Це стосується технологічної і музично-психологічної ідентичності та узгодженості колективного виконавства» (В. Воеводін, 2007: 89–90).

У цьому контексті актуальною є думка І. Бермес про те, що «ансамблеві навички – фундамент колективного виконавства – формуються на основі взаємодії індивідуальних технік кожного музиканта зокрема. Розвиток ансамблевих навичок тісно пов'язаний із формуванням особистості музиканта-виконавця, якісних показників індивідуальної музичної техніки. Крім того, ансамбліст повинен володіти високою культурою інтонування й інтерпретації музики, тонким музичним смаком, емоційною чуйністю, творчим натхненням і артистизмом» (Бермес, 2024: 188).

«Партнерський підхід в ансамблево-виконавській діяльності характеризується переходом індивідуальної формули «Я» до колективної «Ми», яка орієнтує музикантів на співтворчість і нерозривну єдність їх виконавських дій, спрямованих на слухачку аудиторію. У рамках спільної творчості відбувається накопичення потенціалу особистісних і професійних умінь і навичок побудови своєрідного психологічно позитивного поля взаємодії ансамблевих виконавців» (Шумська, Олешко, 2020: 12).

На педагогічному значенні ансамблевого виконавства в освітньому процесі університету наголошує М. Малахова, розглядаючи навчальний народно-інструментальний ансамбль як «одну із форм музично-інструментальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, що ґрунтується на принципах колективного музикування та забезпечує опанування навичок гри на народних інструментах, набуття досвіду ансамблевого виконавства та професійного спілкування, розвиток творчих здібностей та професійно-особистісних якостей студентів» (Малахова, 2021: 14).

Отже, заняття в оркестровому та ансамблевому класах сприяють розвитку у майбутніх інструменталістів-виконавців фахових здібностей (музичного слуху – мелодичного, гармонічного, тембрового,

архітектонічного, метроритмічного; музичного мислення та музичної пам'яті; образної уяви та відчуття стилю; зосередженості та уваги; виконавської гнучкості й ансамблевої злагоженості), а також особистісних якостей (музикальності, креативності, професійної вмотивованості, комунікабельності, соціальної активності, здатності до саморозвитку і творчого самовдосконалення).

Формування у студентів навичок колективного виконавства здійснюється не тільки на аудиторних заняттях з оркестрово-ансамблевих дисциплін, але і в процесі *концертно-виконавської практики*, роль якої у формуванні майбутнього інструменталіста важко переоцінити, оскільки саме в колективному сценічному виконанні оркестрових та ансамблевих творів здійснюється адаптація студентів до публічної музичної діяльності, знижується рівень сценічного стресу, поступово формується впевненість у собі та виконавська стабільність.

Студенти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка проходять концертно-виконавську практику у професійних музично-інструментальних колективах та музичних театрах, а також у Навчальній лабораторії виконавської майстерності, яка функціонує у структурі Факультету музичного мистецтва і хореографії.

Аналіз досвіду роботи фахівців цього структурного підрозділу дає змогу виокремити позитивні моменти, які сприяють формуванню у студентів навичок оркестрового й ансамблевого виконавства. У цій лабораторії студенти-інструменталісти мають змогу: вдосконалювати колективно-виконавські уміння у процесі роботи над музичними творами різних жанрів, стилів і напрямків; засвоїти складні прийоми колективного виконавства у творах, які виходять за межі навчальних програм з оркестрового та ансамблевого класів; вивчати оркестрові супроводи до вокальних, хорових та інструментальних творів; опанувати навички роботи диригента оркестру із солістами (вокалістами, інструменталістами); усвідомити сутність ансамблю між солістами й оркестром та сформувати навички слухового контролю за цим процесом; аналізувати роботу диригента у репетиційному процесі та в різних концертно-виконавських ситуаціях. Означені навички й уміння студенти реалізують у складі таких творчих колективів, як камерний оркестр, ансамбль народних інструментів, ансамбль бандуристів, ансамбль гітаристів, ансамбль саксофоністів, ансамбль скрипалів тощо.

У межах навчальної лабораторії виконавської майстерності функціонує і створений нами кuartет саксофоністів «S-club», до репертуару якого ми включили твори вітчизняних і зарубіжних

композиторів в аранжуванні одного з авторів цієї статті, керівника квартету – Сергія Цимбала, знаного в Україні та за її межами саксофоніста, автора репертуарних збірок із власними імпровізаціями на теми джазових стандартів, які містять стислі методичні рекомендації для студентів і джазових виконавців щодо стилістики, артикуляції та методики роботи над кожним твором (Цимбал, 2021).

У роботі з учасниками ансамблю ми застосовуємо такі *методи*: історико-стильовий та музично-виконавський аналіз джазового твору; аналіз виконавської манери відомих джазових інструменталістів; ілюстрування викладачем складних прийомів гри та методичне пояснення принципу їх виконання; читання ансамблевих партій з аркуша; гра на слух у різних джазових стилях; транспонування музичного матеріалу в різні тональності; вільна імпровізація соло; колективна імпровізація; слуховий контроль за звучанням свого інструмента в ансамблі та коригування власної гри.

У процесі засвоєння ансамблевого репертуару студенти усвідомлюють взаємозв'язок та взаємобумовленість навчального і професійного, музично-творчого й організаційного, індивідуального й колективного, раціонального і спонтанного (імпровізаційного), тобто того, що поєднується у практиці оркестрового та ансамблевого виконавства.

*Чинниками* ефективного формування ансамблевих навичок студентів в інструментальних колективах навчальної лабораторії ми вважаємо: 1) спільну музичну творчість студентів різних курсів; 2) участь в оркестрах і ансамблях викладачів та студентів; 3) застосування авторських творів та аранжувань, створених викладачами спеціально для конкретного навчального колективу; 4) можливість студентів реалізувати власний творчий потенціал в активній концертно-виконавській діяльності у складі інструментального колективу; 5) професіоналізм керівника оркестру/ансамблю.

Для успішного опанування студентами навичок колективного виконавства викладачу (керівнику й диригенту) необхідно: враховувати специфіку гри на різних оркестрових інструментах; досконало володіти диригентською технікою; уміти працювати з партитурою та здійснювати творчу адаптацію (інструментування, аранжування, обробку) музичних творів для певного інструментального складу; уміти раціонально організувати освітню та концертно-виконавську діяльність навчального студентського оркестру, ансамблю; систематично підвищувати свій професійний рівень відповідно до сучасних вимог та бути творчим наставником і взірцем для студентів.

Отже, оркестрове та ансамблеве виконавство у фаховій підготовці студентів-інструменталістів в університеті ґрунтується на спільній освітній та музично-творчій діяльності студентів (які опановують це мистецтво) та викладача (який здійснює керівництво цим процесом та передає оркестрантам свій педагогічний і мистецький досвід).

**Висновки.** Проведене наукове дослідження дає підстави для висновків: 1) оркестрове та ансамблеве виконавство є важливим аспектом фахової підготовки студентів-інструменталістів в університеті, що забезпечує розвиток музичних здібностей та формування досвіду професійної діяльності; 2) колективна музична творчість студентів у навчальних оркестрах і ансамблях ґрунтується на розвинених навичках сольного й ансамблевого виконавства, творчій співпраці студентів і викладачів у репетиційному процесі та концертно-виконавській практиці; 3) успішність оркестрово-ансамблевої підготовки студентів залежить від професіоналізму викладача та його здатності організувати музично-творчий процес на цікавому для студентів репертуарі із застосуванням креативних форм і методів інструментального виконавства.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бермес І. Л. Ансамблеве виконавство: теоретичний, практичний, естетичний виміри. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2024. № 2. С. 186–190. DOI: 10.32461/2226-3209.2.2024.308388.
2. Воеводін В. В. Педагогічні умови становлення творчого потенціалу майбутніх музикантів-виконавців в оркестровому класі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2007. 222 с.
3. Карташова Ж. Формування виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва в ансамблевому класі. *Педагогічна освіта: теорія і практика* : збірник наукових праць. 2019. № 1 (26). Ч. 2. С. 90–95.
4. Малахова М. О. Формування професійно-особистісних якостей майбутнього вчителя музичного мистецтва у навчальному народно-інструментальному ансамблі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 1300.04. Київ. 2021. 20 с.
5. Новська О. Р., Левицька І. М. Ансамблеве музикування як ресурс фахового розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 39. С. 63–66. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/39.11>.
6. Оркестровий клас (камерний оркестр) : програма навч. курсу для студ. спец. «Музична педагогіка і виховання». ОКР: бакалавр / уклад. Т. М. Пляченко. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2006. 36 с.
7. Освітньо-професійна програма 025.00.04 «Інструментальне виконавство (оркестрові струнні, народні, духові та ударні інструменти)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за галуззю знань 02 «Культура і мистецтво» спеціальності 025 «Музичне мистецтво» / Київський ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2021. 23 с.

8. Охманюк В. Оркестровий клас: навчально-методичний посібник. Ч. 1. Вид. 2-ге, перероб. та допов. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 182 с.
9. Пляченко Т. М. Підготовка майбутнього вчителя музики до роботи з учнівськими оркестрами та інструментальними ансамблями : монографія. Кіровоград : «Імекс-ЛТД», 2010. 428 с. ISBN 978-7406-63-9.
10. Польська І. І. Оркестрове (колективне) виконавство як модель макроансамблю. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені В. Гнатюка*. Серія: Мистецтвознавство. 2001. № 1 (6). С. 48–51.
11. Федоришин В. І. Формування виконавської майстерності студентів музично-педагогічних факультетів у процесі колективного музикування : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2002. 202 с.
12. Филипчук М. Основи методики роботи з естрадним оркестром : навчально-методичний посібник. Острогоз ; Рівне, 2008. 184 с.
13. Цимбал С., Цимбал К. 12 імпровізацій на теми джазових стандартів : методично-репертуарний посібник для студентів вищих музичних навчальних закладів. Київ : Інтерсервіс, 2021. 186 с. ISBN 978-966-999-092-1.
14. Шумська О., Олешко В., Олешко Т. Теорія і методика ансамблевого виконавства : навчально-методичний посібник. Харків, 2020. 108 с.
15. Global Perspectives on Orchestras: Collective Creativity and Social Agency / Tina K. Ramnarine (ed.). *Oxford University Press* (18.01.2018) / ISBN: 9780199352227. DOI: <https://doi.org/10.1093/oso/9780199352227.001.0001/>.
16. Kartomi M. Youth Orchestras. *The Oxford Handbook of Music Education, Volume 1*. 2012. P. 860–877. DOI: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199730810.013.0052>.
17. Why School Students Benefit Hugely from Playing in an Orchestra. (01.05.2024) / *Oxford Royale Academy*. URL: <https://www.oxford-royale.com/articles/playing-orchestra-achieve> (дата звернення: 17.03.2025).

## REFERENCES

1. Bermes I. L. (2024). Ansamblеve vykonavstvo: teoretychnyi, praktychnyi, estetychnyi vymiry [Ensemble performance: theoretical, practical, and aesthetic dimensions]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*. 2, 186–190. DOI: [10.32461/2226-3209.2.2024.308388](https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2024.308388) [in Ukrainian]
2. Voievodin V. V. (2007). Pedahohichni umovy stanovlennia tvorchoho potentsialu maibutnikh muzykantiv-vykonavtsiv v orkestronomu klasi [Pedagogical conditions for the formation of the creative potential of future performing musicians in the orchestra class]: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.02. Kyiv [in Ukrainian].
3. Kartashova Zh. (2019). Formuvannia vykonavskoi maisternosti maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva v ansambl'ovomu klasi [Formation of Performing Skills of the Future Music Teacher in the Ensemble Class]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka: zbirnyk naukovykh prats*. 1 (26), 2, 90–95 [in Ukrainian].
4. Malakhova M. O. (2021). Formuvannia profesiino-osobystisnykh yakosti maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva u navchalnomu narodno-instrumentalnomu ansambli [Formation of Professional and Personal Qualities of a Future Teacher of Musical Art in an Educational Folk Instrumental Ensemble]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 1300.04. Kyiv [in Ukrainian].
5. Novska O. R., Levytska I. M. (2021). Ansamblеve muzykuvannia yak resurs fakhovoho rozvytku maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva [Ensemble Music as a Resource for the Professional Development of Future Music Teachers]. *Innovatsiina pedahohika*. 39, 63–66. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/39.11> [in Ukrainian].
6. Orkestrovyi klas (kamernyi orkestr) (2006). [Orchestral class (chamber orchestra)]: prohrama navch. kursu dlia stud. spets. «Muzychna pedahohika i vykhovannia». OKR: bakalavr / uklad. T. M. Pliachenko. Kirovohrad: RVV KDPU im. V. Vynnychenka [in Ukrainian].
7. Osvitnio-profesiina prohrama 025.00.04 «Instrumentalne vykonavstvo (orkestrovi strunni, narodni, dukhovi ta udarni instrumenty)» (2021). [Educational and professional program 025.00.04 «Instrumental performance (orchestral strings, folk, wind and percussion instruments)»] pershoho (bakalavrskoho) rinvnia vyshchoi osvity za haluzziu znan 02 «Kultura i mystetstvo» spetsialnosti 025 «Muzychne mystetstvo» / Kyivskiy un-t im. B. Grinchenka. Kyiv [in Ukrainian].
8. Okhmaniuk V. (2021). Orkestrovyi klas [Orchestral class]: navchalno-metodychnyi posibnyk. Ch. 1. Vyd. 2 he, pererob. ta dopov. Kherson: OLDI-PLIUS [in Ukrainian].
9. Pliachenko T. M. (2010). Pidhotovka maibutnoho vchytelia muzyky do roboty z uchnivskymy orkestramy ta instrumentalnymy ansambliamy [Training a future music teacher to work with student orchestras and instrumental ensembles]: monohrafiia. Kirovohrad: «Імекс-ЛТД». ISBN 978-7406-63-9 [in Ukrainian].
10. Polska I. I. (2001). Orkestrove (kolektyvne) vykonavstvo yak model makroansamblu [Orchestral (collective) performance as a model of macro-ensemble]. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni V. Hnatiuka*. Serii: Mystetstvovnavstvo. 1 (6), 48–51 [in Ukrainian].
11. Fedoryshyn V. I. (2002). Formuvannia vykonavskoi maisternosti studentiv muzychno-pedahohichnykh fakultetiv u protsesi kolektyvnoho muzykuvannia [Formation of Performing Skills of Students of Music and Pedagogical Faculties in the Process of Collective Music Making]: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.02. Kyiv [in Ukrainian].
12. Fylypchuk M. (2008). Osnovy metodyky roboty z estradnym orkestrom [Basics of working with a pop orchestra]: navchalno-metodychnyi posibnyk. Ostroh; Rivne [in Ukrainian].
13. Tsymbal S., Tsymbal K. (2021). 12 improvizatsii na temy dzhazovykh standartiv [12 improvisations on jazz standards]: metodychno-reperturnyi posibnyk dlia studentiv vyshchykh muzychnykh navchalnykh zakladiv. Kyiv: Interservis. ISBN 978-966-999-092-1 [in Ukrainian].
14. Shumska O., Oleshko V., Oleshko T. (2020). Teoriia i metodyka ansamblеvoho vykonavstva [Theory and methodology of ensemble performance]: navchalno-metodychnyi posibnyk. Kharkiv [in Ukrainian].
15. Global Perspectives on Orchestras: Collective Creativity and Social Agency. (18.01.2018) / Tina K. Ramnarine (ed.). *Oxford University Press*. ISBN: 9780199352227. DOI: <https://doi.org/10.1093/oso/9780199352227.001.0001/>
16. Kartomi M. (2012). Youth Orchestras. *The Oxford Handbook of Music Education*, 1, 860–877. DOI: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199730810.013.0052>
17. Why School Students Benefit Hugely from Playing in an Orchestra. (01.05.2024) / *Oxford Royale Academy*. URL: <https://www.oxford-royale.com/articles/playing-orchestra-achieve>